

Jaarverslag 2024

IVN Zutphen

Het bestuur

Voorzitter

Annemiek van der Velden

bestuurivnzutphen@gmail.com

Secretaris

Hetty Fokkens

ivn.zutphen@gmail.com

Penningmeester

Harm Bakker

penningen.ivn.zutphen@gmail.com

Ledenadministrateur en digitaal

Lisette Eindhoven

leden.ivn.zutphen@gmail.com

Inhoudsopgave

Het bestuur	4
Werkgroep Cursussen en lezingen	5
Werkgroep Documentatie	9
Werkgroep Excursies	10
Werkgroep Jeugd	14
Werkgroep Paddenstoelen	17
Werkgroep Dagvlinders.....	18
Werkgroep Nachtvinders.....	19
Werkgroep VENEL	20
Excursies op de Gorsselse Heide	22
Werkgroep Digitaal	23
Samenvatting in beeld	24
Toelichting op de Balans en de Resultaatrekening	25
BIJLAGEN	
Balans	
Resultaatrekening	

Van de bestuurstafel

Hetty Fokkens

Het was weer een jaar vol activiteiten voor en door leden: publiekswandelingen, cursussen en allerlei activiteiten voor kinderen. En met succes: de activiteiten kenden veel deelnemers! Je leest er meer over in dit verslag.

Een aantal coördinatoren van de werkgroepen gaf aan te willen stoppen met hun werkzaamheden als coördinator. We zijn erg blij dat we voor de betreffende werkgroepen inmiddels een nieuwe coördinator hebben gevonden.

Helaas was onze voorzitter, Annemiek van der Velden, vanwege haar ziekte genoodzaakt haar eerder taken neer te leggen dan ze van plan was. Haar taken hebben we samen met de coördinatoren opgevangen.

Op 23 januari hielden we ons allereerste Natuurcafé, alleen voor leden. Het blijkt een goede manier te zijn om de natuur - door middel van een lezing - én elkaar beter te leren kennen. We hebben in 2024 drie keer een Natuurcafé gehouden.

Op 1 mei 2024 vond Expeditie NEXT plaats in het centrum van Zutphen. Expeditie NEXT is het grootste wetenschapsfestival van Nederland voor kinderen van 6-12 jaar en wordt georganiseerd door de Nationale Wetenschapsagenda. Op de vraag van de organisatie of IVN Zutphen ook een bijdrage kon leveren aan het programma, boden wij aan om kinderen braakballen te laten pluizen. Deze activiteit was een groot succes; ruim 100 kinderen deden mee. Naast het uitpluizen van een braakbal was er ook informatie over uilen en konden kinderen en ouders vragen stellen aan kenners van uilen.

Van 26 mei t/m 8 juni heeft een groep mensen langs de Berkel gelopen om aandacht te vragen voor schoon water in de Berkel, met als einddoel een drinkbare Berkel. De tocht begon in het brongebied in Billerbeck in Duitsland en eindigde in Zutphen waar de Berkel in de IJssel stroomt. Leden van IVN Zutphen hebben de laatste etappe meegelopen.

Tevens heeft onze voorzitter op 7 juni tijdens de 10^e Berkelconferentie namens IVN Zutphen de 'Verklaring van de Berkel' mede ondertekend. We willen ons inzetten voor een Drinkbare Berkel in 2050.

Verder hebben we op 14 december meegewerkt aan een actie Struikroven in De Hoven. Die dag konden mensen planten, struiken en bomen redden die anders de container in gaan. Het terrein van een voormalige kwekerij in De Hoven moest leeg. De Stichting Struikroven.nu organiseerde deze reddingsactie en had ons gevraagd of wij konden helpen met het redden van egels. Het verstoren van egels in winterslaap is verboden, maar in dit geval was het helaas noodzakelijk. Egels in winterslaap zijn erg kwetsbaar en we hadden dan ook speciale instructies gekregen van Egelbescherming Nederland over wat te doen als we een egel zouden vinden. We hebben overigens geen egels gevonden.

Werkgroep Cursussen

Coördinator Anke Eshuis

De cursus werkgroep bestaat uit Anke Eshuis (coördinator), Wim Bosma en per november 2024 ook Martha van Nederpelt. Wij zijn blij dat Martha bij de werkgroep is gekomen.

In 2024 hebben we ook gekeken waar onze natuurscursussen aan moeten voldoen om als onderdeel van de Natuurgidsenopleiding mee te kunnen doen. Dat overleg loopt nog maar intussen voldoen we aan de voorwaarden en deelden we deelname certificaten uit aan de cursusdeelnemers.

IVN Zutphen organiseerde in het voor- en najaar weer een natuurscursus die voor zowel leden als niet-leden toegankelijk was. Beide cursussen waren snel volgeboekt.

Natuurscursus voorjaar 2024: “Natuur natuurlijk of natuurlijke natuur”

Deze cursus bestond uit vier lesavonden op dinsdag en drie excursies op zaterdagochtend.

Centraal stond de kijk op natuurlijke natuur versus ingerichte natuur, uitgaande van de natuur in de Achterhoek.

De cursus was volgeboekt met het maximale aantal van 20 deelnemers. We hielden het ook op 20 deelnemers gezien het gewenste maximale cursisten bij de excursies.

Cursusdata waren:

20 en 24 februari:	Wat vinden wij natuur door Wim Mulder
5 en 7 maart:	Voorjaars- en stinzenplanten met Klaske ten Grotenhuis
19 maart:	Bijzondere bomen door Jeroen Philippona
2 en 6 april:	Landgoederen en exoten in het landschap met Wim Mulder.

Natuurscursus najaar 2024: “Invloed van water in de Achterhoek”

Waer iemand duisent vreugden seek Mijn vreugt is in dees' achter-hoek

Berkeldichter en dominee Willem Sluiter (1627-1673)

IVN Zutphen heeft in het najaar een natuurscursus georganiseerd die voor iedereen toegankelijk was en met 23 deelnemers snel was volgeboekt. Het overkoepelende thema was Invloed van water in de Achterhoek met vijf presentaties en vier aansluitende excursies in de omgeving. De docenten hebben hun uiterste best gedaan om de cursisten te boeien en om inzichtelijk te maken ‘waar kijken we eigenlijk naar hier in het vloeibare Achterhoekse landschap’? Nieuw is dat we aan het eind van de volbrachte cursus een certificaat konden uitdelen omdat de cursus aan de landelijke IVN-richtlijnen voldoet.

De subonderwerpen waren:

- Planten en dieren in en langs de beken, 24 en 28 september - Klaske ten Grotenhuis
- Ontstaan van het bekensysteem, 8 oktober - Wim Mulder
- Vloeibaar landschap, 22 en 28 oktober - Wim Mulder
- Herstel natuurlijk watersysteem op landgoederen, 5 en 9 november - Louis Lansink
- Een (virtuele) wandeling langs de Berkel, 19 en 23 november - Dolf Logemann

Planten en dieren in en langs de beken

Klaske liet tijdens de cursusavond en bij de excursie bij stuw Warken zien, dat details over water gerelateerde planten en diertjes veel zeggen over de omgeving.

De adelaarsvaren bijvoorbeeld staat graag bij het kalkrijke kwelwater, net zoals de pinksterbloem, de waterviolier en goudveil.

Klein kroos, dat geen stengel en blad heeft, deelt zich graag en snel in stilstaand water.

Een ander mooi weetje is dat het medicinale, eetlustopwekkende kalmoes gebruikt werd voor de Deventer koek en de bladeren voor touw.

Langs een meanderoever kan rietorchis bloeien, de eetbare watermunt, helmkruid waar wespen en helmkruidvlinders dol op zijn.

Ook leuk om te weten is dat moerasspirea vroeger op de vloer gelegd werd omdat het naar rozen ruikt zodra je erop loopt.

Boven dergelijk water zweeft de imposante keizerlibelle, maar ook de vuurjuffer, de azuurjuffer en kijk daar is de vrolijke kwikstaart die dan weer waterjuffers vangt.

Een andere realiteit is dat 10 jaar geleden de gewijzigde meanderende plas-dras Berkel (tussen Almen en Zutphen) helaas weinig biodiversiteit heeft opgeleverd. We horen later van Louis waarom dat zo is.

Historisch ontstaan van het bekensysteem

Wim doceerde over het einde van de laatste IJstijd die, wonderlijk genoeg, droog en zonder sneeuw was en waarvan de gevolgen nog steeds in ons landschap zichtbaar zijn.

De noorderstormen brachten droog, fijn zand mee en lieten bij Halle een 16 km lange dekzandrug achter, de Halleserug of Romienendiek - een dijk die zoals alle dijken water stuurt en leidt.

Hierop werden de eerste kerkjes gebouwd, liepen de eerste wegen in een ontdooid nat landschap.

Belangrijk bleek om het gedrag te begrijpen van stromend water dat van hoog naar laag gaat, zich vlechtend of meanderend voortbeweegt of zelfs ondergronds stroomt. En dat water hier gebruikt werd voor Defensie, transport, voor agrarische vloeiveiden. En dat het in de loop der eeuwen veranderde van water aanvoeren naar zo snel mogelijk afvoeren.

Als water langzamer stroomt, dan gaat het meanderen, zo werd geleerd - de buitenzijde van de bocht gaat afkalven, aan de binnenzijde wordt meegebracht zand neergelegd. In het water zat/zit voedselrijk slib voor het boerenland.

Rond 1100 werden er dijken gebouwd tegen hoge rivierstanden en om diverse redenen beken gegraven, die dus niet natuurlijk zijn.

De kasteelheren speelden ook een bepalende rol in het bekensysteem omdat zij hun grachten met water gevuld wilden zien. Er werd geïnvesteerd in de Berkel en andere bekensystemen omdat ze belangrijk werden als oost-west handelsroute, toen de Hanzeroute via de IJssel dichtslabde.

Vloeibaar landschap

Hier liet Wim het historisch agrarische vloeiwedensysteem aan bod komen dat sinds 20 jaar op spaarzame plekken weer terug in bedrijf is.

Helaas, het vernuftige ingenieurssysteem keerde zich 180 graden om door de komst van kunstmest. Men liet namelijk in de winter door middel van het vloeiwedensystemen voorzichtig en bewust het water over weides en hooilanden stromen opdat vruchtbaar slib neer kon dalen.

Toen kunstmest gebruikt werd, en daarmee verbouw van bepaalde monotone gewassen, was dit vruchtbare slib niet meer nodig en moest zelfs het water zo snel mogelijk afgevoerd worden.

Dit had grote gevolgen voor de biodiversiteit en ecologie van het landschap. Op landgoed Hackfort zijn nog relictten van het oude systeem te vinden. Basiskennis over het

verschil in vruchtbaarheid tussen kleigrond, zand, löss en veen kwam aan bod om zodoende inzicht te krijgen in wat boerengemeenschappen nodig hadden. De excursie ging naar vloeiwedelandgoed Het Lankheet waar Wim Olthof, die op het landgoed geboren is, een inzichtelijke rondleiding gaf.

Herstel natuurlijk watersysteem op landgoederen

Een nieuwe docent bij IVN Zutphen, Louis, sr. beleidsadviseur Waterschap Rijn en IJssel, schetste de

geschiedenis van de landgoederenzone Baakse Beek vanaf 1930 met kleinschalige hooilanden, kampen, kleine watersystemen met veel biodiversiteit. Vervolgens werden agrarische gebieden rond 1950 opgeschaald, beken werden gekanaliseerd en er kwamen gemalen die het gebied droog pompten, met minder biodiversiteit als gevolg. Nu zijn er grote percelen met monotone gewassen en het verontrustend verdwijnen van biodiversiteit. Het kunstmatig meanderen van een recht (Berkel)watersysteem doet eigenlijk weinig met de waterkwaliteit, zoals eerder tijdens de cursus is opgemerkt. Het in de ontwerpplannen meenemen van de bodemkwaliteit en -eigenschappen en van de zand- en grondsoorten blijkt een veel grotere rol te spelen dan gedacht. Conclusie is dat de natuurlijke loop van het water een beter effect heeft op de waterkwaliteit én de waterkwantiteit! Watersystemen behoren te

integreren met de omgeving, zowel voor aanvoer als voor afvoer van water. Louis vertelde een (ook voor het waterschap) spannend verhaal over het ontwerpen en bouwen van een klimaat adaptief watersysteem bij landgoed 't Medler en tijdens de excursie op historische buitenplaats De Wildenborch. Bodem en water als leidend principe waarbij de cultuurhistorie weer een belangrijke rol krijgt toegedicht bij ontwerpvragestukken, is het credo.

Een (virtuele) wandeling langs de Berkel

Tijdens de cursusavond nam wederom een nieuwe docent Dolf, ecooloog en auteur van wandelgids Berkelpad, de cursisten mee in een virtuele wandeling langs de Berkel - van de brongebieden bij Billerbeck in Duitsland tot aan de monding bij Zutphen.

Een biogeografisch en geschiedkundig portret over een rivier waar mensen op allerlei manier gebruik van hebben gemaakt. De rivier ontspringt, samen met andere rivieren, bij een kleine berg, de Baumberge en komt in Zutphen uit.

In de derde eeuw was er vlak voor Zutphen nog een delta van beken. Daar waren broekbossen en doorstroommoerassen op het zuidveen (Sudfene, Zutphen) ontstaan.

De Berkel heeft voor Zutphen een grote betekenis gehad. Ter hoogte van de Overwelling stond in de Berkel in de 14de eeuw een complex van zes imposante volmolens voor de zeemleerindustrie.

En na de 80-jarige oorlog voedde de Berkel een verdedigingslinie rond Zutphen. Vanwege de handel naar Duitsland moesten de meanders in de Berkel plaatsmaken voor een rechte efficiënte rivier.

Met een klein houten scheepstype, zompen genaamd, werd vracht over de Berkel vervoerd. Het werd uiteindelijk geen groot handelssucces.

Grappig is dat de gemeentegrenzen nu nog steeds door de oude Berkelloop gevormd worden.

Het is duidelijk geworden dat de Berkel geen natuurlijke rivier meer is, hij staat zelfs onderweg stil bij diverse stuwen en heeft momenteel niet zulke interessante biologische oevers.

De excursie ging naar landgoed Velhorst met natuurinclusieve landbouw en waar een nieuw natuurontwerp gerealiseerd wordt voor meer biodiversiteit zoals glanshaverhooilanden langs de Berkel.

Er gloort een sprankje hoop voor de Berkel en onze vloeibare Achterhoek.

Werkgroep documentatie

Coördinator Peter Weustenenk

Op 18 mei was er voor het eerst sinds jaren weer een Schaapscheerdersfeest op kinderboerderij de Schouw. Wij stonden daar ook met een kraam.

Op 21 september was de Honingmarkt van de Zutphense Bijenhoudersvereniging. Die is tegenwoordig één keer per jaar. Dit jaar was er volop aandacht voor de nieuwe druk van onze wandeling Natuur in de stad. Dit boekje verkocht dan ook veel beter dan normaal.

Op onze kramen werken we samen met Bomenstichting Zutphen. Zij hebben niet genoeg mensen en materiaal voor een eigen kraam. Door de samenwerking komen er ook meer mensen bij onze kraam kijken.

Naast deze openbare kramen was er in de Natuurcafé's ook een passende selectie van onze kraamartikelen te koop.

Belangrijkste reden om ergens met de kraam te staan is om als IVN-afdeling ons gezicht te laten zien. We maken reclame voor de eerstkomende activiteiten. Soms melden mensen zich direct aan als vrijwilliger, lid of donateur, of als abonnee op de nieuwsbrief. Maar meestal nemen ze eerst informatiemateriaal mee.

Naast folders met onze activiteiten liggen in de kraam ook onze wandelroutes. Verder zijn er zoek- en herkenningskaarten te koop en boekjes uit de "Natuur in beeld" - serie. Door een paar dode vlinders te laten zien in de loepotjes, trekken we kinderen naar de kraam, en daarmee ook hun ouders.

We kopen onze kraamartikelen in bij onder meer Tringa Paintings en de KNNV.

Grote natuurboeken zijn veel te kostbaar om in weer en wind op de kraam te leggen. Daarom hadden we altijd tweedehands natuurboeken in de kraam. Maar de belangstelling daarvoor loopt nogal terug, veel mensen willen hun boeken juist aan ons kwijt. Onder meer daarom, neem ik die zware kratten tegenwoordig meestal niet meer mee.

Diverse mensen hebben het afgelopen jaar meegeholpen om van de kramen een succes te maken. Iedereen daarvoor hartelijk bedankt! Ook voor het helpen om de spullen voor de kraam bij me thuis naar beneden te sjouwen, nu ik dat zelf niet kan.

Het meewerken aan de kraam is leuk werk, in de buitenlucht, en je komt allerlei mensen tegen. Je staat bijna altijd met zijn tweeën achter de kraam, dat is handig bij drukte of moeilijke vragen, en gezellig als het even wat stiller is. Je zit er echt niet voor lange tijd aan vast, je kunt gewoon aangeven op welke dag je een paar uur wilt helpen.

Ook voor 2025 zijn weer een paar kramen gepland. Bij voldoende belangstelling kan ik ook weer wat artikelen meenemen op onze Natuurcafé's.

De kramen zullen worden aangekondigd op onze website. Wie al eens heeft meegeholpen krijgt het jaarprogramma per e-mail. Wil je ook een keer meehelpen? Welkom! Je kunt me het best bereiken per e-mail, peweustenenk@hetnet.nl.

Werkgroep Excursies

Coördinatoren Anke Arts en Helga van den Enk, met dank aan alle verslagleggers

We hebben in 2024 tien excursies gedaan; zes wandelingen, een fietstocht, een nachtvlinderavond en twee paddenstoelenexcursies.

Hieronder volgt het verslag van de verschillende activiteiten. Veelal heeft de hoofdgids het lezenswaardige verslagje geschreven. Wat een enthousiasme spat er van die verslagjes. Soms een kort stukje, soms wordt de gehele werkwijze uit de doeken gedaan. Handig voor een volgende keer.

De eerste wandeling van het jaar was op **17 februari** te Linde, een dag met veel regen en kou. Een

wandeling van ongeveer 10 km over de Kieftskamp met als thema natuurontwikkeling. We zouden onderweg de meute verrassen met soep gemaakt door Anke en Jan.

Vanwege de vele afmeldingen werd de soep afgeblazen. Dat hadden we goed aanvoeld want uiteindelijk waren er 3 deelnemers (naast 3 gidsen, Wim, Ina, Hetty) die continu in de regen liepen, maar toch kozen voor de lange wandeling. Later kwam er € 25,00 binnen op de rekening van het IVN: een zeer tevreden doorstapper.

De tweede wandeling was op **24 maart**, op de Oude algemene begraafplaats te Zutphen, samen met de bomenstichting. Het thema was stinsenplanten en bomen. Door het warme voorjaar waren de stinsenplanten al verdwenen, op een enkel sterhyacintje na. Met het voorwandelen was het prachtig lenteweer, op de dag van de excursie was het koud en nat. Er waren 22 deelnemers (en 5 gidsen (Pieter, Jeroen, Rob, Helga, Marianne)). Sommige mensen hadden zich verkeken op de inhoud van de excursie en waren gekomen om veel te horen over de historie van de begraafplaats. Zij haakten voortijdig af. Door de vele gidsen, met elk hun eigen verhaal, ontstond er een mooie mix van informatie over de namen van planten (pinksterbloemen), over stinsenplanten, over bomen (Kaukasische vleugelnoot), over de begraafplaats en de bel die geluid kon worden door te mensen die dreigden begraven te worden terwijl ze nog in leven waren. De opbrengst is gedeeld met de Bomenstichting.

Op **14 april** was er een fietstocht door de omgeving van de IJssel. Het was een frisse, zonnige dag.

Klaske was hoofdgids en stuurde het volgende bericht: "Gisteren een mooie tocht gefietst met 28 deelnemers.

Nog een mail gehad van twee mensen die te laat waren, zij hebben de info van mij gekregen". Een deel van die info gaat over de Wasserij de IJsselstroom: Het gebouw is van 1911 en gebouwd in de late Jugendstijl. In 1919 is er een grote brand geweest, waarna delen zijn verwoest en in de stijl van toen herbouwd. De bestemming industrieel is te herkennen aan de drie sheddaken. In 2009 heeft de Gemeente Zutphen het verklaard tot Gemeentelijk monument en in 2013 is het

gekocht door een architect en zijn vrouw. Zij hebben er een gedeelte aangebouwd. Tot 1955 was het in gebruik als wasserij, daarna als palingrokerij en na 1970 in verval en onbewoond. Helaas is het gebouw nu zeer wankel o.a. door de droogte van een aantal jaren aaneen en de hoge waterstand van het afgelopen jaar. Vier partijen moeten nu overeenkomen hoe het pand het best kan worden behouden.

Op **26 mei** was de doorstapwandeling in Wichmond, over een deel van het Fiere pad. De wandeling duurde exact drie uur en de gidsen (Helga en Thijs) hebben 9 mensen rondgeleid.

Onderweg adderwortel, zwarte balsempopulier, veel libelles en waterjuffers, holpijp, gele lis, een rode wouw en in de laatste seconde een hazelworm gezien.

Tevreden naar huis, hoewel er in de aanloop wat hobbels te nemen (hoofdgids immobiel, gids herstellend) waren. Maar dankzij de welwillende instap van Lambert en Lida kon in alle rust de voorwandeling plaatsvinden.

Op **16 juni** jl. mochten we (Hetty, Dineke en Gerrit) 15 enthousiaste wandelaars meenemen tijdens onze excursie langs de Onderlaatse Laak. Helaas was het erg wisselvallig weer met geregeld een plensbui maar de deelnemers vonden het erg interessant en 13 hielden het tot het einde vol. Veel bijzondere planten gezien, zoals verschillende soorten orchis, ratelaar, kleverige ogentroost. En de geelgorzen en boerenwaluwen deden flink hun best. Ook konden we de rupsen van de dagpauwoog en de best wel zeldzame helmkruidvlinder laten zien. De noodzakelijke verhoging van de grondwaterstand voor de natuurontwikkeling van het beekdal was dit jaar in ieder geval gelukt; de Laak stond boordevol water en de pad er langs was gelukkig nog maar net begaanbaar geworden (daar stond een week daarvoor nog 10 cm water).

Op **5 juli** was de avond over nachtvinders. Hilco had allerlei opstellingen neergezet; een wit doek waarop een lamp scheen (jammer dat het aggregaat soms haperde) en een tent met LED-verlichting. Na een wandeling waarin Klaske vertelde over het gebied en de planten langs de slootrand was het wachten op de nachtvinders. Er waren er niet veel. Ook de opkomst was laag: 5 deelnemers (naast 5 gidsen annex opbouwers).

Op **25 augustus** een wandeling over het landgoed de Molenbeek te Eerbeek, georganiseerd in samenwerking met IVN Eerbeek.

Er waren vier gidsen (Chris, Bert, Lambert en Thijs) en de opkomst was boven verwachting: 45 wandelaars.

Bos, hei, het zwembad van de koningin, de beken die weer stromen, het was een mooie en leerzame wandeling.

Meldenswaardig: Chris ziet nu al uit naar een excursie in het Zutphense, in samenwerking met IVN Eerbeek, zodat de gidsen van de verschillende afdelingen elkaar beter leren kennen. Dat verrijkt.

Op zaterdag **5 oktober** was er een paddenstoelenwandeling, ook voor kinderen, bij huize De Voorst. We waren met vier gidsen: Klaske en Herman, Pieter en Emilia als hoofdgids.

De week voor de excursie was het spannend: er stonden nog erg weinig paddenstoelen bij Huis de Voorst en er werd ook nog druk gesnoeid en gemaaid waarbij zware machines werden ingezet, geen ideale omstandigheden voor de ontwikkeling van paddenstoelen natuurlijk. Maar tijdens het voorwandelen op de dag voor de excursie waren er gelukkig behoorlijk wat soorten te zien.

De aanpak:

's Zaterdags hebben we voor de start van de excursie de looproute uitgezet met pijlen en bordjes met namen en informatie bij de paddenstoelen gezet. Tevens stonden er op de route een aantal bordjes met paddenstoelen-rebussen.

spechtinktzwam

De vraag was of er veel deelnemers zouden komen op een zaterdag, de zondag wordt gezien als een geschiktere dag voor een excursie. Maar al snel bleek dat er toch ook aardig veel mensen in deze zaterdagexcursie geïnteresseerd waren: we hadden 36 volwassenen en 10 kinderen.

Na een korte, algemene, inleiding konden mensen kiezen:

- * zelfstandig de route lopen aan de hand van de pijlen en de bordjes.

De kinderen kregen daarbij een spiegeltje, potlood en een extra opdracht mee met een aantal vragen over een door henzelf gekozen paddenstoel.

- * de route lopen in een groep, samen met een van de gidsen. We hebben uiteindelijk met drie groepen gelopen omdat de stem van Klaske haar helaas in de steek liet. Zij heeft andere taken op zich genomen, zoals de ontvangst nadat deelnemers de route hadden gelopen.

elfenschermpje

We kregen veel positieve reacties van de deelnemers: de excursie was leuk én leerzaam! De waardering bleek ook uit het bedrag van de vrijwillige bijdrage in het kistje.

Op zondag **13 oktober** hielden we een paddenstoelenwandeling op landgoed Ampsen, georganiseerd samen met IVN-NMA.

De wandeling was goed georganiseerd. Gerda Boschloo is de hoofdgids en ze verwacht een grote opkomst voor deze wandeling. Daarom is het voorstel de groep te splitsen in mensen met dezelfde belangstelling.

Zo ontstaan er 2 groepen van deelnemers die graag naar paddenstoelen kijken, een groep van mensen die foto's willen maken, mensen die graag iets meer over de historie van het landgoed willen horen vormen een groep en er is een kindergroep.

Emilia en ik (Klaske) nemen de liefhebbers van paddenstoelen voor onze rekening. Inmiddels hebben de gidsen enkele malen voorgelopen, zelf kon ik alleen op zaterdag. Een beetje tegen de afspraak in ben ik toch tot de pauze (met koffie/thee van NMA) het bos ingedoken en kwam daar al zo'n 20 soorten tegen die de moeite van het bekijken waard waren.

Na de pauze ben ik met mijn groep van ongeveer 10 deelnemers de berm langs de weg gaan bekijken. Hier had ik een rupsendoder gevonden, een tengere stekelzwam en tijdens de wandeling zag een deelnemer een, naar zijn idee, kleine stinkzwam. Maar het bleek een veel zeldzamere grootsporige hertentruffel. Dat was het hoogtepunt van de wandeling.

Verder zagen we nog de zwartwitte veldridderzwam, die stond bijna op de parkeerplaats. Er waren in totaal ruim 50 deelnemers. Al met al een mooie excursie.

Op **3 november** was er een herfstwandeling op landgoed De Velhorst. Op een stralende herfstdag verzamelen zich al vroeg mensen die met ons mee willen lopen. Bijna 30 mensen lopen in twee groepen met elk 2 natuurgidsen de rode route op landgoed Velhorst.

Herfst is kleur en geur waar we dan ook uitleg over geven. Daarnaast valt er over Velhorst met zijn beroemde bewoner Allard Pierson veel te vertellen. Een eeuwenoud landgoed dat nu duurzaam beheerd wordt wat de biodiversiteit ten goede komt. De moestuin, siertuin en boomgaard met zijn vlecht-heg en oorwurmenpotten zijn ook oud.

Vrijwilligers onderhouden het geheel. Ook op het laaggelegen Kienveen met zijn jeneverbessen werpen we een blik. De paddenstoelen worden evenmin vergeten. Het was een heerlijke, zeer gevarieerde wandeling! We kregen mooie vrijwillige bijdragen, waarvan de allereerste keer via de QR-code.

Werkgroep Jeugd

Coördinator Jouck Iedema

De Werkgroep Jeugd leidde de laatste jaren een vrijwel slapend bestaan. Dit omdat de coördinator haar werkzaamheden pas echt wilde beëindigen wanneer een nieuwe opvolger was gevonden om de taken over te nemen.

Het aanbod van natuuractiviteiten op de IVN-website werd wel telkens geactualiseerd.

Ondanks het niet actief aanbieden van die activiteiten kwamen er toch nog vijf aanvragen binnen die in behandeling konden worden genomen. Leerkrachten nemen vooral die activiteiten af die aansluiten bij een thema binnen hun lesprogramma.

In het geval van de aanvragen van een Kriebelbeestjesexcursie was dat het thema 'Natuurspeurders'. De meeste natuuractiviteiten vonden op De Kaardebol, de tuin en in de Heemtuin plaats.

In totaal namen er in 2024 vijf basisscholen deel aan verschillende activiteiten waaronder de aanvraag van een lespakket braakballen.

Totaal aantal deelnemers aan alle activiteiten: 223

Terugblik:

Een terugblik op de ervaringen met de groepen 3 die deelnamen aan de Kriebelbeestjesexcursie leerde weer dat kinderen in de leeftijd van 5 t/m 8 vooral zintuiglijk ingesteld zijn, op een enkele uitzondering na. De kinderen uit deze leeftijdsgroep willen allereerst op ontdekking uit, de omgeving verkennen, spelen en bewegen. Daarna of daarbij is het stilstaan bij hun ontdekkingen hét moment voor interactie. O ja, dat heet aansluiten bij hun leefwereld en ontwikkeling.

Voorbeeld ter illustratie: bij het welkom heten van de groep en de introductie van de activiteit, ontdekten een aantal kinderen dat op de plek waar ze stonden, het wemelde van de kleine kikkertjes. Wat een belevenis was dat; iedereen wilde er eentje vasthouden. En hulpouders, leerkrachten en gidsen sprongen bij en waar mogelijk werd er eentje in een loepotje bewonderd. Oei, en dan die weer los te laten...

Lastiger was de aandacht vast te houden bij de gerichte thema's van de expeditie zoals het speuren naar insecten. Sommige kinderen wilden liever een hut bouwen of lekker rennen en op ontdekking uitgaan.

Aandachtspunt: tevoren met de leerkracht afstemmen hoe het doel en de vorm van de activiteit zo uitgevoerd kan worden dat het bij het niveau van de groep kinderen aansluit.

Doorstart:

In september meldde zich een nieuwe coördinator, Ben Raben. Samen met Hetty Fokkens die veel ervaring heeft met de organisatie en uitvoering van activiteiten op het gebied van natuureducatie voor het basisonderwijs werken zij aan een doorstart en zal het aanbod en van natuurlessen weer actief aan de scholen worden aangeboden.

Activiteitenoverzicht 2024:

Natuuractiviteit op de Kaardebol en in de Heemtuin.

Thuisonderwijs Wild & Vrij regio Gelderland ging op maandag 15 april met een groep van 8 ouders en 10 kinderen op natuurspeurtocht in de Heemtuin, namen dode insecten onder de loep en pluisten braakballen uit.

Struinen langs de Berkel:

Op uitnodiging van de moestuincoach van AZC-school De Waaier, Gea Oosterveld (voormalige Jeugdtuinleider van de Kaardebol) organiseerden we op 7 juni de natuuractiviteit "Struinen langs de Berkel" bij het Witte Brugje in Warnsveld. Het is op loopafstand van de school die op het terrein van het AZC is gevestigd.

Met 12 kinderen en 3 gidsen rouleerden we in drie kleine groepjes langs 3 natuuractiviteiten bij de Berkel. Natuurlijk visten de kinderen met hun schepnetten op waterdiertjes, speurden met verrekijkers en zoekkaarten naar (water-)vogels en struinden echt een heel eind langs het water naar bloeiende planten waar we de eerste insecten signaleerden.

Kriebelbeestjesexpeditie in, op en om de Kaardebol

Daltonschool Lea Dasberg (Leesten) deed op 12 juni met 2 groepen 3 mee aan de Kriebelbeestjesexpeditie; op 19 juni volgde Kindcentrum Adriaan van den Ende uit Warnsveld, ook met 2 groepen 3.

Vier kleine groepjes rouleren deze ochtenden langs de vier onderdelen van de expeditie: ze visten in de Onderlaatse laak op waterdiertjes, zochten in het donkere bosje in de Heemtuin naar bodemdiertjes, bekeken dode vlinders en bijen onder de binoculair en speurden in de Kaardeboltuin naar insecten zoals zweefvliegen, hommels en bijen. Omdat het in juni nog fris was voor de tijd van het jaar was het een hele kunst om die te vinden.

Gelukkig was er een forse tuinplant met talloze pyjamawantsen die de kinderen erg aantrekkelijk vonden.

Braakballen pluizen

15 en 17 oktober: Theo Thijssenschool, Amsterdam, alle middenbouwgroepen.

Inmiddels is het traditie om bij het schoolkamp van de groepen 3, 4 en 5 van deze school (gevestigd in de Jordaan) bij Stay Okay Gorssel (Kring van Dorth) tijdens hun herfstvakantie de activiteit 'Braakballen Pluizen' te organiseren. De groepen komen in twee lichtingen; de ene de eerste helft van de week, de andere de tweede helft van de week.

Uitleen leskist braakballen pluizen:

Gedurende de eerste twee weken van april: School voor Speciaal Onderwijs De Springplank te Zutphen voor de groepen 6, 6/7, 7 en 8.

Het braakballen pluizen beviel zo goed dat men besloot deze activiteit jaarlijks te willen organiseren met de bovenbouw.

Nationale Boomfeestdag 20 november

Er is een vaste samenwerking met de Zutphense Bomenstichting en de Gemeente Zutphen voor het organiseren van de jaarlijkse Boomfeestdag. De Bomenstichting is de initiatiefnemer en coördineert het geheel; de IVN-Werkgroep Jeugd organiseert de deelname van één of meerdere schoolklassen en de educatieve activiteit daaraan verbonden.

Daltonschool De Morgenzon uit Warnsveld deed mee met 17 leerlingen van groep 5 en 6. Als locatie werd de speel- en dierenweide 't Spiker in Warnsveld uitgekozen. Een tiental leerlingen van de opleiding 'Yuverta, Bos- en Natuurbeheer', bood met enkele docenten hulp bij het planten van de flink uit de kluiten gewassen bomen. Voor deze leerlingen telde dit

onderdeel (sociale vaardigheden) mee voor hun eindexamen. Reden waarom er ook examinatoren aanwezig waren.

In totaal plantten de leerlingen een kleine 30 bomen en solitaire heesters, waaronder de veldesdoorn, witte paardenkastanje, zwarte els, bruine beuk, walnoot, zomereik, schietwilg, boswilg, grauwe wilg, winterlinde en fladderiep.

Werkgroep Paddenstoelen

Coördinator Emilia Peeters

In de periode van 6 september tot en met 29 november hebben we met leden van de paddenstoelenwerkgroep om de twee weken met veel enthousiasme een paddenstoelenwandeling gemaakt om te kijken welke soorten er stonden.

De gebieden die we bezocht hebben zijn de Gorsse Heide, Huis de Voorst, de Ehze, het Nijenhuis en 't Waliën. Een aantal van de in totaal zeven wandelingen hebben we gecombineerd met Pieter's telling voor het Meetnet Paddenstoelen. Het aantal gevonden soorten lag tussen 27 en 72.

Naast de wandelingen voor de leden hadden we ook drie wandelingen gepland voor IVN-leden die op de lijst staan als geïnteresseerden voor deze paddenstoelenwandelingen. Helaas gingen twee wandelingen niet door omdat iedereen verhinderd was en de derde hebben we uiteindelijk afgelast vanwege het slechte weer.

Half december zijn we met vier leden van de werkgroep bij Klaske geweest voor een zeer leerzame en gezellige ochtend om met hulp van haar de determinatiesleutel beter te leren gebruiken.

Klaske, Pieter en ikzelf zijn naast de activiteiten van de werkgroep dit najaar ook gids geweest bij een of meer publieksexcursies over paddenstoelen.

Het komend najaar zullen we weer vol enthousiasme samen op pad gaan, het plan is om dan elke week een gebied te bezoeken.

Werkgroep Dagvlinders

Coördinator Lida Joly-van Tongeren

De dagvlinderwerkgroep bestaat uit Wim Bosma en Lida Joly-van Tongeren (coördinator). Lida is dit jaar nieuw ingestapt en heeft het coördinatorschap van Wim overgenomen. Hiermee is de dagvlinderwerkgroep meteen nieuw leven ingeblazen en is elke week met vrijwilligers actief in de heemtuin in het Emerpark (meestal op dinsdag) om deze nog vlindervriendelijker te maken.

Er is en blijft een actieve samenwerking en communicatie over het onderhoud met de Emerpark-onderhoudsgroep.

Vlinderjaar 2024

Het was een relatief warm voorjaar waardoor er in maart al vlinderoverwintersaars, zoals citroenvlinder en dagpauwoog, actief waren, alsook koolwitjes. Toch was het een middelmatig voorjaar voor de vroege vlinders.

De junidip begon al in mei en tot in juli waren er weinig vlinders te zien.

Toch waren er in de heemtuin nog wel verschillende soorten te zien zoals het bont zandoogje, gehakkelde aurelia, atalanta, citroenvlinder, witjes en koevinkje. Terwijl je nergens anders vlinders zag.

Er zaten wel heel veel rupsen van o.a. de dagpauwoog in de brandnetel. De brandnetel groeide dan ook goed in de vochtige zomer.

Half juli kwam de zomer generatie los, o.a. koolwitjes, atalanta en dagpauwoog.

De graslandvlinders bleven achter dit jaar. Alhoewel het bont zandoogje het wel weer goed deed.

Ook in augustus waren er weer veel rupsen van o.a. de dagpauwoog op de brandnetels.

In juli en augustus heeft Lida 15 zelf opgekweekte landkaartjes los gelaten in de Heemtuin, hopelijk gaan ze het goed doen. Lida heeft overigens al meer rupsen opgekweekt en uitgezet.

Na de winterstilte wachten we dan weer op eerste vlinderoverwintersaars en natuurlijk het oranjetipje als echte voorjaarsvlinder en graslandvlinder, wat nu ergens als pop in een boom of struik langs een grasland hangt. Een veilige plek, want de graslanden worden gemaaid of begraaasd en dan worden de poppen verwijderd.

Werkgroep Nachtvinders

Coördinator Hilco Huizing

Het jaar 2024 was voor de nachtvinders in onze regio, net als voor veel andere vlindersoorten, geen goed jaar. De natte en koele voorjaarsmaanden zorgden voor een moeizame start, en verschillende soorten werden beduidend minder waargenomen dan voorgaande jaren. Toch kende het jaar ook lichtpuntjes: tijdens de Nationale Nachtvlindernacht in juli werd toch nog een mooie diversiteit aan soorten waargenomen, met enkele bijzondere meldingen. Daarnaast gaven waarnemingen die doorgegeven zijn via waarneming.nl inzicht in de aanwezigheid van trekvlinders zoals mogelijk door de zachtere herfst.

Tijdens de **Nationale Nachtvlindernacht** op 5 Juli hebben we een mooie stand ingericht en met behulp van lakens, lampen en een LepiLED nachtvinders gelokt. Bezoekers kregen uitleg over de verschillende soorten en hun leefwijze. In totaal hebben we **21 soorten** waargenomen, waaronder:

- Zandhalmuiltje (*Mesoligia furuncula*)
- Bleke grasmot (*Crambus perlella*)
- Kleine zomervlinder (*Hemitea aestivaria*)
- Kleine beer (*Phragmatobia fuliginosa*)
- Buxusmot (*Cydalima perspectalis*)
- Kaardebolbladroller/Scherpe kuifbladroller (*Endothenia gentianaeana/marginana*)
- Kameeltje (*Notodonta ziczac*)
- Gele eenstaart (*Watsonalla binaria*)
- Bonte brandnetelmot (*Anania hortulata*)
- Slakrups (*Apoda limacodes*)
- Grijs stipspanner (*Idaea aversata*)
- Gewone witvlakbladroller (*Hedya nubiferana*)
- Gevorkte silene-uil (*Sideridis rivularis*)
- Aangebrande spanner (*Ligdia adustata*)
- Gamma-uil (*Autographa gamma*)
- Vogelkersstippelmot (*Yponomeuta evonymella*)
- Heggenbladroller (*Archips rosana*)
- Bonte fruitbladroller (*Eudemis profundana*)
- Esdoorn dwergspanner (*Eupithecia inturbata*)
- Dwarsstreephaakbladroller (*Ancylis achatana*)
- Koperuil (*Diachrysia chrysitis*)

Ondanks de uitdagingen blijft de werkgroep actief met nachtvlinderinventarisaties en publieksactiviteiten, waarmee we bijdragen aan de kennis en bescherming van deze fascinerende insecten.

Werkgroep VENEL

Werkgroep Vrijwillig Educatief Natuur- en Landschapsbeheer

Coördinator Anita Hermesen

De werkgroep VENEL bestaat uit 13 leden die wisselend aanwezig zijn bij de diverse werkzaamheden op zaterdagochtenden. In de meeste gevallen werken wij samen met gecombineerde werkgroepen, zoals de vrijwilligers van de Overtuin, vrijwilligers van IJsselwind en vrijwilligers van Emerparkgroep.

Eind januari is een bijdrage geleverd aan het terugzetten van de inheemse houtwal op de Fiere Wijnakker. Terugzetten van bomen draagt bij aan het opnieuw uitlopen en herstellen van een dichte windhaag. Dit biedt meer beschutting voor fauna en nieuwe kansen voor flora om zich te ontwikkelen.

Begin maart is de wilgenopslag rondom één van de poelen van de IJsselwind verwijderd. Een takkenril is gerealiseerd om de houtopslag te verwerken om wellicht voor padden of ander fauna beschutting te bieden.

Half maart is in het kader van héél NL doet een gezamenlijke klusochtend geweest met de Emerparkgroep, nabij de locatie van de vlindertuin in de buurt van de Kaardebol.

In **oktober en december** zijn er twee klusochtenden geweest bij de paddenpoelen op het terrein van de IJsselwind. De opslag van essen en Amerikaanse prunus en de rietkraag rondom de beide poelen zijn grondig aangepakt met bosmaaier, kettingzaag, bramenzeis, handzagen en snoeischaren. De uitgestoken planten van diverse inheemse soorten biedt Zutphen Energie aan bewoners. Meer groen stimuleren in tuinen in Zutphen en omgeving.

Begin december is de werkgroep wederom actief geweest bij het onderhoud van de inheemse houtwal op de Fiere Wijnakker in het buitengebied Zutphen.

In **december** is een activiteit “Red de egel” opgezet geweest in De Hoven. De dag voordat planten uit de kwekerij vergeven werden, zijn heggen en hagen nagezocht op de aanwezigheid van egels. De volgende dag was er een bijdrage in de vorm van voorlichting/bewustwording van egels in de winter/natuur/fauna in de winter in het algemeen.

In **november en december** heeft de groep zich aangesloten bij klusochtenden van de Emerparkgroep in het beheer van een bosopslag en weide voor de vlindertuin. Verder is een rand met bramen teruggesnoeid en een rietkraag langs de Vierakkerse Laak teruggezet.

Verder is de coördinator bij diverse andere projecten betrokken geweest als adviseur.

- Het beheer van een nieuw aangelegde paddenpoel in Brummen, nabij Cortenoever.
 - Een verwilderde tuin nabij het Groot Graffel en het beheer van de poelen/terrein bij de IJsselwind.
- Het beheer/toezicht van de oude inheemse houtwal in de Leesten is overgedragen aan een werkgroep uit de wijk.

Kortom weer een afwisselend jaar om op verschillende prachtige plekken in onze gemeente een bijdrage te leveren aan natuur en cultuurlandschap ontwikkeling.

Werkgroep excursies op de Gorsselse Heide

Coördinator Lucie van Zeijts, verslag Lambert Kouwenberg medecoördinator

Aan elf reguliere excursies, vier aangevraagde wandelingen/activiteiten en aan de jaarlijks terugkerende evenementen Sloopjesdag en Nacht van de Nacht deden een kleine 600 mensen mee.

Zoals voorheen verliep met name de Nacht van de Nacht heel goed en is deze heel populair bij vooral jonge kinderen. Zodanig dat we hier in 2025 mee doorgaan.

Dat geldt overigens ook voor de eindejaarswandeling met voor iedereen een glaasje glühwein en de vleermuisexcursie waarvoor twee collega gidsen van IVN Eerbeek worden ingeschakeld. De eindejaarswandeling vraagt wel enige extra organisatie (inkoop wijn e.d. en is met aanmelding), maar werd heel enthousiast ontvangen.

Mede omdat je doorgaans na zonsondergang niet meer in een natuurgebied mag komen, zijn de vollemaanswandeling en de excursie 'op zoek naar nachtdieren' bij veel bezoekers geliefd.

Aangevraagde wandelingen waren er onder andere voor een grote groep Wageningen-studenten, drie klassen leerlingen van het Technasium (wateronderzoek), een groep vrijwilligers van de natuurwerkgroep De Groene Knoop Deventer en de personeelsvereniging van ambtenaren van de gemeente Lochem.

Dit jaar was er ook weer de 8^e jaargang van de maandelijkse 'gidsen voor gidsen wandeling' op de hei. Deze woensdagochtenden zijn bijzonder leerzaam voor iedereen maar zeker voor de actieve gidsen van de Gorsselse Heide en IVN Zutphen. Van de 47 potentiële deelnemers die op de mailinglist staan en telkens een paar dagen tevoren een reminder krijgen, komt steeds een variërend aantal (tussen 7 en 16) personen ook inderdaad opdagen. Ook voor wie de hei heel goed kent, valt er toch elke maand weer iets interessants te zien of te horen. Voor diegenen die niet ter plekke konden zijn, is er elke maand een nieuwe aflevering van het doorlopende verslag van deze wandelingen.

Voor gidsen in opleiding zijn deze wandelingen een mooie gelegenheid om met diverse specialisten op een bepaald terrein, van de IVN-gidsengroep, kennis te maken en veel te leren van hun schat aan ervaring.

In 2025 staan alle reguliere excursies op de Gorsselse Heide in een gezamenlijk met IVN Zutphen gemaakte folder waarin dus ook alle excursies van IVN Zutphen staan. Voor de begeleiding van de excursies wordt gebruik gemaakt van de gidsen van de Gorsselse Heide én van IVN Zutphen.

Werkgroep Digitaal

De werkgroep digitaal is een overkoepelende werkgroep van digitale activiteiten.

Website

De website, die in 2023 is vernieuwd, lijkt goed bezocht. Vanaf 2025 hopen we daadwerkelijk de aantallen bezoekers te kunnen bijhouden.

De webmaster is Lisette Eindhoven.

Digitale nieuwsbrief 'Gelderse Roos'

De digitale nieuwsbrief 'Gelderse Roos' wordt samengesteld en geredigeerd door Martha van Nederpelt en Lisette Eindhoven.

In 2024 is de nieuwsbrief zes keer verzonden aan de leden van IVN Zutphen en andere geïnteresseerden. In totaal zijn er ca. 350 mensen die de nieuwsbrief elke twee maanden in de mailbox krijgen.

Instagram

In maart 2024 is er een koppeling van Facebook met Instagram gerealiseerd. Martha van Nederpelt en Noor Jurriëns willen hiermee vooral de jongere leden bereiken.

Inmiddels zijn er al 113 volgers.

Met ingang van 2025 stopt Martha met Instagram en gaat Noor alleen verder.

Mensen die graag een bijdrage willen leveren, zijn van harte welkom bij:

<mailto:webmaster.zutphen@gmail.com>

Facebook

Door: Inez Weijer

De facebookpagina die in 2014 gecreëerd is (www.facebook.com/ivnzutphen), loopt goed.

Hierop worden komende activiteiten, zoals excursies en cursussen aangekondigd, en interessant, leuk of minder leuk natuurnieuws gedeeld.

Ook verslagen en/of foto's van evenementen kunnen hierop gedeeld worden.

Inmiddels zijn er ruim 430 volgers van deze pagina.

Er is ook een koppeling met Instagram gerealiseerd.

Verder kan er via de facebookpagina contact gelegd worden met, of vragen gesteld worden aan de vereniging.

Samenvatting in beeld

